

JAPONYA’NIN GÜNEY ASYA İLE İLK TEMASLARI (1582 – 1639)*

JAPAN'S FIRST CONTACT WITH THE SOUTH SEAS (1582 – 1639)

Emine SİCİM KAPLAN**

Makale Bilgisi

Başvuru: 26.09.2019

Kabul: 23.12.2019

Article Info

Received: September 26, 2019

Accepted: December 23, 2019

Özet

Japon hükümeti, 1936 yılında Nanshinseisaku adı altında güneye ilerlemeyi resmi siyaseti olarak benimsediğini duyurmuş, 1941 yılından itibaren de Güneydoğu Asya bölgesini işgal etmeye başlamıştır. Ancak tarihi arka plana bakıldığında Japonya'nın güneyine yönelik emellerinin çok eski zamanlara kadar dayandığı görülmektedir. Bu bağlamda 16.yüzyılda Japonya'da birliği sağladıktan sonra başa geçen Toyotomi Hideyoshi, sadece Japonya'nın kuzeyini değil, güneyini de ele geçirmeyi planlamıştır. Hideyoshi, amacı doğrultusunda Japonya'nın güneyinde bulunan ülkelerin liderlerine mektuplar gönderip, haraç talep ederek, işgalci bir niyeti olduğunu göstermiştir. Bu çalışmada, Japonya'nın Güney Asya ile olan ilk temaslarının ne zaman ve hangi şekilde gerçekleştiği detaylı olarak incelenmiş, Japonya'nın yayılmacı siyasetinin modern zamanlarda başlamadığı, eski zamanlara kadar dayandığı noktası ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Japonya, Güney Asya, Shuinsen, Nihonmachi, Toyotomi Hideyoshi, Tokugawa Ieyasu.

* Bu makale, Prof. Dr. A. Merthan Dünder danışmanlığında tamamlanan "İkinci Dünya Savaşı Öncesi Japonya'nın Güney Siyasetinde Nanshinron (1868-1945)" başlıklı Doktora tezinden üretilmiştir.

** Arş. Gör. Dr. Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Japon Dili ve Edebiyatı Bölümü, eminesicim09@gmail.com.

Abstract

In 1936, the Japanese government announced its official policy of advancing to the south under the name of Nanshinseisaku, and since 1941 it began to invade Southeast Asia. However, when the historical background is examined, it is seen that Japan's ambitions towards the south of dates back to ancient times. In this context, Toyotomi Hideyoshi, who was a leader after completing the 16th-century unification of Japan, planned to capture not only north of Japan but also the south. In accordance with this purpose, Hideyoshi sent letters the leaders of the countries in the south of Japan. By letters, he demand tribute and showed that he had intended an invasion. In this study, when and how took place the first contacts between Japan and South Seas has been examined in detail. Also it has been tried to be revealed that Japan's expansionist policy did not start in modern times, it dated back to ancient times.

Key Words: Japan, South Seas, Shuinsen, Nihonmachi, Toyotomi Hideyoshi, Tokugawa Ieyasu.

Giriş

Japonya ve Güney Asya¹ arasındaki ilişkiler oldukça eski zamanlara kadar dayanmaktadır. Karşılıklı olarak ilk temaslar, gemi kazaları sonucu gerçekleşmiştir. Güney Asya'dan gelen gemiler, Japonya kıyılarına ya da Japon gemileri güney kıyılarına sürüklenmiştir. Bu konu ile ilgili olarak Nihon Kōki²'de, Japon kıyılarına sürüklenen bir gemi ile ilgili dillerini ve nereli olduklarını anlamadıklarını, ancak Konronlu³ olduklarını tahmin ettiklerine dair ifadelerin yer aldığı görülmektedir.⁴

¹ Güney Asya olarak belirtilen ülkeler; Endonezya, Vietnam, Tayland, Malezya, Singapur, Filipinler, Kamboçya, Laos, Myanmar (Burma), Brunei, Doğu Timor, Avustralya, Yeni Zelanda, Yeni Kaledonya, Fiji, Mikronezya, Papua Yeni Gine, Samoa, Fransız Polinezyası, Solomon Adaları ve Guam'ı kapsamaktadır. Bahsi geçen ülkeler Japon literatüründe, 1945 yılı öncesine kadar Nanyō (南洋) adı altında sınıflandırılmışlardır. Günümüzde ise genel anlamda Güneydoğu Asya Bölgesi, Tōnan Ajia ve belirtilen diğer ülkeler de, Taiyōshū adı altında sınıflandırılmaktadırlar. Çalışmamız içerisinde bu yerler ayrı ayrı zikredilmeyerek, sadece Güney Asya olarak ifade edilmiş, Japonya'nın ilişki içerisinde olduğu ülkeler ele alınmıştır. Ancak yeri geldiğinde ülke veya bölge adlarının kullanıldığı noktalar da olmuştur.

² 日本後記: Heian Dönemi'nden önce Japon tarihini anlatır. 40 ciltten oluşmaktadır.

³ Konron: Günümüzde Güneydoğu Asya'yı işaret eden kelime, oldukça eski zamanlarda Nihonshoki'nin 24. ncü cildinde Konron (崑崙) olarak ifade edilmiştir. Konron, günümüzdeki Güney Vietnam, Kamboçya, Tayland, Myanmar'ın Güney bölümü, Malezya, Cava'yı kapsamaktadır. Bkz: Tadataka Kamiya, "Nanyō no Shinwa no Keisei (南洋神話の形成)", *Tōnan Ajiagaku (東南アジア学)*, Cilt 10, Kōbundō, Tokyo 1991, s. 49 – 50.

⁴ Sophia Üniversitesi Araştırmaları Merkezi, *Nyūmon Tōnan Ajia Kenkyū (入門 東南アジア研究)*, Mekon, Tokyo 1992, s. 237.

Kronolojik sırada ele almak gerekirse; Japonların ilk kez Güney Asya'ya ayak basmaları, gene bir sürüklenme sonucu Asuka Dönemi'nde (538 – 710) gerçekleşmiştir. Japonya tarafından uluslararası durumu ve kıta kültürünü öğrenmek üzere 630 yılında gönderilen resmi elçilerin (Kentōshi)⁵ gemisi Hindîçin kıyılarına sürüklenmiştir. Kaza sonucunda diplomatik heyet üyelerinin Hindîçin yerli halkı ile ilk defa temas ettiği Japon kaynaklarında yer almıştır.⁶

Nara Dönemi'nde (710 – 794) ise Japonlar, Güney Asya ile ilgili bilgileri daha önceki zamanlarda olduğu gibi Çin'e giden diplomatik heyet üyelerinden ya da güney kıyılarına sürüklenen kişilerin anlattıklarından edinmişlerdir.⁷ Kıyılara sürüklenen gemilerin personelinin dışında Güney Asya ile doğrudan ticari, ekonomik ve diplomatik ilişki kurulmamıştır.

Heian Dönemi'ne (794 – 1192) gelindiğinde, Japonya ile Güney Asya arasında bireysel anlamda ilk kez temas sağlanmıştır. Bu dönemde İmparator Heizei'in⁸ oğlu Prens Takaoka⁹, 866 yılında Budizm'i öğrenmek üzere Çin'den Hindistan'a doğru yola çıkmıştır. Ancak bilinmeyen bir sebepten dolayı yolculuğunun ortasında Raetsu¹⁰ adındaki bir ülkede hayatını kaybetmiştir. Bundan dolayı bireysel anlamda Güney Asya ile ilk temasta bulunan kişi, Prens Takaoka olarak kabul edilmektedir.¹¹ Heian Dönemi'nde de bu olayın dışında, daha öncesinde olduğu gibi Japonya ve Güney Asya arasında siyasi veya ekonomik herhangi bir ilişki görülmemektedir. Fakat Güney Asya ürünleri, Japonya'ya bu dönemde girmiştir. Bu konuda da Arapların rolü çok büyüktür. Doğu pazarında etkili olan Araplar, Çin ile

⁵ Kentōshi (遣唐使)'nin içerisinde; büyükelçiler, büyükelçi yardımcıları, öğrenciler, keşişler, yazmanlar da vardı. Uygulamanın Japonya'nın siyaseti, ekonomisi ve kültürü üzerinde etkisi olmuştur. Bkz: Henry P. Frei, *Japan's Southward Advance and Australia*, Melbourne University Press, Avustralya 1991, s. 3.

⁶ Sophia Üniversitesi Araştırmaları Merkezi, 1992, ibid, s. 237.

⁷ Shūsaku Tanaka, "Hōjin no Nanpōken Ninshiki to Nanshinron no Hatten (邦人の南方圏認識と南進論の発展)", *Chōsa Kenkyū (調査研究)*, Cilt 79, 1942, s. 3.

⁸ 平城天皇 (774 – 824).

⁹ 高丘親王 (799 – 881).

¹⁰ Raetsu (羅越): Günümüz Malezya kıyılarıdır. Bkz: Louis Frederick, *Japan Encyclopedia*, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge Massachusetts 2002, s. 437.

¹¹ Prens'in ölümü ile ilgili ayrıntılı bilgi yoktur. Sadece yolculuğu esnasında belirtilen ülkede öldüğü bilinmektedir. Bkz: T. Kamiya, 1991, a.g.m., s. 50.

ilişkilerini geliştirerek Güneyden aldıkları malları Çin'e getirmişlerdir. Daha sonra bu mallar Çin üzerinden Japonya'ya ulaşmıştır. Aslında Heian soylularının Çin ürünleri zannedip, severek kullandıkları ürünlerin birçoğunun, Güney Asya'ya ait ürünler olduğunun farkına bile varılmamış, hatta Heian Dönemi'nde bu ürünler, Çin ürünleri yani Karamono¹² olarak adlandırılmıştır.¹³

Kamakura Dönemi'ne (1192 – 1333) gelindiğinde ise, Moğol saldırılarından dolayı ülke dışına çok fazla çıkılmadığından, Güney Asya ile herhangi bir temas yaşanmamıştır.¹⁴ Dolayısıyla Japonların doğrudan Güney Asya'ya giderek ticarete başlamaları, Muromachi Dönemi'nin (1336 – 1573) sonlarına doğru gerçekleşmiştir. Muromachi Dönemi'nde Japonya'da düzen sağlanmış, bu durum şehirlerin gelişmesine ve yeni bir sınıf olan tüccar sınıfının öne çıkmasına neden olmuştur. Bu kesim paralarını kârlı dış ticarete kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu dönemde ipek çok fazla ithal edildiğinden, Kyoto'da tekstil endüstrisi oldukça gelişmiştir. Çünkü ipek kumaşlar, Daimyoların törenlerde giydikleri kıyafetlerin önemli bir kısmını oluşturmuştur. Japonların Güney Asya'ya ilerlemeleri de, ipeğin önem kazanmasından sonra başlamıştır. On beşinci yüzyılın sonlarında kimonolar daha şatafatlı görünüm kazanmıştır. Bundan dolayı Japonya'nın iç üretimi, yüksek kalitede ipeği karşılayamaz hale gelmiş ve bunun sonucunda da Japonlar, Çin'den ipek ithal etmeye başlamışlardır.¹⁵ Çin ile ipek ticaretini yoğunlaştıran Japonya, o dönemde artan korsan faaliyetlerinden olumsuz anlamda etkilenmiştir. Bu faaliyetlerden dolayı 1547 yılında Çin, Japonya ile olan ticaretini durdurmuş, bu durum da ipek ithalatını etkilemiştir. Dolayısıyla Japon tüccarlar da farklı yollardan ipek elde etmeye çalışmışlardır. Bunun sonucunda tüccarlar; Formosa, Filipinler, Hindişin limanlarında Çinlilerden gizlice ipek satın alma yoluna gitmişlerdir.¹⁶

Muromachi Dönemi'nde sadece Japonların güneye gitmesi söz konusu olmayıp, güneyden de Japonya'ya gelmeler yaşanmıştır. 1408 ve 1412 yıllarında Cava ve Sumatra'dan ticaret gemileri Japonya'ya gelmeye başlamış, 1419 yılından sonra da Güney Asya'dan gelen ticaret gemilerinin sayısında

¹² 唐物.

¹³ T. Kamiya, 1991, a.g.m., s. 50.

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: H. P. Frei, 1991, ibid, s. 10 – 11.

¹⁵ H. P. Frei, 199, ibid, s. 13.

¹⁶ Japon tüccarlar Güneydoğu Asya limanlarında İran, Vietnam ipeğini de satın almışlardır. Ibid, s. 13.

artış yaşanmıştır.¹⁷ Gelen bu ticaret gemileri ile ekonomik ilişkiler yavaş yavaş aktifleşmeye başlamıştır. Devam eden süreçte, özellikle Azuchi Momoyama Dönemi (1568 – 1603) yani Hideyoshi'nin Shogunluğu Dönemi'nde, ticaretin yanı sıra her ne kadar başarılı olunamasa da fetih harekâtlarına girişildiği bilinmektedir.

Meiji Dönemi öncesi en yoğun ticari ve diplomatik ilişkiler ise, ülkenin dışı kapanmasına kadar Tokugawa Ieyasu'nun Güney Asya'da bulunan ülkelere yönelik uyguladığı politika sonucu yaşanmış, karşılıklı olarak ticari anlamda gidip gelmeler sıklaşmıştır. Ancak Japonya'nın bölge ile olan teması oldukça yoğun olmasına rağmen, konu üzerine yapılan çalışmalar, 1936 sonrası yapılmaya başlanmıştır. Bu konuda tarihçi ve Taipei Üniversitesi'nde Profesör olan Iwao Seiichi'nin çalışmaları oldukça önemlidir. Seiichi'nin araştırmaları, doğrudan Meiji öncesi Japonya-Güney Asya ilişkilerine yönelik olup, Tokugawa Ieyasu dönemi, özellikle Shuinsen Sistemi ve Nihonmachiler üzerine kayda değer çalışmaları bulunmaktadır.¹⁸ Günümüzdeki araştırmalar ise detaylı olmayıp, yüzeyseldir.¹⁹ Oysaki Japonya'nın, Güneydoğu Asya'ya yönelik I. Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomik anlamda ilerlemesinin ve 1941 yılında başlayan işgalinin tarihi arka planını anlamak için Toyotomi Hideyoshi zamanına kadar gitmek gerekmektedir. Askeri anlamda Hideyoshi zamanı ele alınırken, ekonomik ve diplomatik anlamda da Tokugawa Ieyasu dönemi göz ardı edilmemelidir. Bundan dolayı çalışmamızda; Sakoku Dönemi'nden önce Japonya'nın, Güneydoğu Asya'da hem ekonomik hem de siyasi anlamda etkin güç olduğunu ve bu bölgeye yönelik işgalci emellerinin modern dönemde başlamadığını, aksine tecrit politikasından öncesine kadar dayandığını ortaya koymaya çalışacağız.

1. Toyotomi Hideyoshi'nin Yayılmacı Siyaseti ve Güney Asya

Toyotomi Hideyoshi²⁰, 1582 yılından sonra Japonya'da bozulan birliği yeniden sağlamış ve aldığı önlemlerle dönemindeki korsan faaliyetlerinden

¹⁷ Ibid, s. 12.

¹⁸ Bu çalışmalar kaynakça bölümünde verilmiştir.

¹⁹ Bkz: H. Iwamoto, 1999, ibid, s. 93; K. Kawanishi, 2011, a.g.m., s. 152.

²⁰ Toyotomi Hideyoshi (豊臣秀吉) (1537 – 1598): Gerçek adı Hiyoshimaru olan Hideyoshi, Toyotomi adını kendisi sonradan İmparator'dan almıştır. Yoritomo'nun soyundan değil de, çiftçi bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelen Hideyoshi, sıradan bir aileden geldiği için Shogun olamamıştır. Shogun olabilmek için daha sonra kendisinin Fujiwara ailesi tarafından evlat edinilmesini sağlamıştır. Daimyöların hizmetlisi olmak için küçük yaşta evinden ayrılmış, tekrardan evine Oda Nobunaga'nın piyade eri olarak dönmüştür. Nobunaga

kaynaklanan, diğer ülkeler ile azalan ilişkilerin yeniden inşa edilmesini sağlamıştır. Ancak Hideyoshi, hüküm sürdüğü dönemde yabancı ülkelere karşı sert bir diplomasi ve yayılmacı bir politika izleyerek, Japonya'nın gücünü denizde ve karada genişletmeyi amaçlamıştır. Onun yayılmacı stratejisini; kuzeye yayılma ve güneye yayılma olarak ikiye ayırmak mümkündür. Kuzeye yayılmada; Kore üzerinden Çin'i buyruğu altına almak istemiş, ancak Kore'ye yönelik başarısız olduğu iki çıkartma düzenlemiştir.²¹

öldüğünde Hideyoshi onun başkomutanıdır. Nobunaga'nın ölümüyle Japonya'da birliği yeniden sağlamıştır. Korsanları ortadan kaldırmak için mücadele etmiş, 1588 yılında korsanlığı kontrol altına almak için bir yasa çıkartmıştır. Buna göre korsanlık amacıyla gemi sahip olmayı ve korsanlıkla ilgilenmeyi yasaklamıştır. 1587 yılında Japonya'da bulunan bütün misyonerlerin ülkeyi terk etmeleri ile ilgili bildiri yayımlamıştır. 1588 yılında Kılıç Avı Bildirisi ile Samuray olmayan herkesin elinden silahlarını almış, Samuray ve halk arasında ilk defa sınır çizmiştir. Nüfus kayıtlarını güncel tutan Hideyoshi, kendisi gibi alt sınıftan olan kişilerin yükselmesini engellemiştir. Çıkarttığı kararlarla sınıf farklılıklarını sabitlemeye çalışmıştır. Altın, gümüş ve bakırdan madeni paralar bastırmıştır. 1597 yılında da birkaç Hristiyanı infaz etmiştir. Çünkü Hideyoshi, Hristiyanların Japonya'yı fethedeceğinden korkmuştur. 1598 yılında vefat ettiğinde henüz beş yaşında olan oğlu Hideyori'yi birkaç düzenlemeyle tahtta kalmasını sağlamak istemiş, ancak başarılı olamamıştır. Hideyoshi ile ilgili bkz: Walter Dening, *The Life of Toyotomi Hideyoshi*, Hakubunsha, Tokyo 1988; Kasahara Kazuo, Fujino Michio, *Nihonshi Kenkyū* (日本史研究), Yamakawa, Tokyo 1990, s. 222; David J. Lu, *Japan A Documentary History*, Cilt 1, An East Gate Book, Amerika 1997; Kenneth G. Henshall, *A History of Japan from Stone Age to Superpower*, Palgrave Macmillan, New York 2004; Jurgis Elisonas, "Christianity and the Daimyo", *The Cambridge History of Japan*, Cilt 4, Cambridge University Press, İngiltere 2008; Stephen Turnbull, *Toyotomi Hideyoshi*, Osprey Publishing, Oxford 2010; Charles Holcombe, *Doğu Asya Tarihi Çin Japonya Kore*, Çev. Muhammed Murtaza Özeren, Dergâh Yayınları, İstanbul 2016.

²¹ Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz: Seiichi Iwao, *Shuinsen to Nihonmachi* (朱印船と日本), Shibundō, Tokyo 1962, s. 20; Marius B. Jansen, *The Making of Modern Japan*, The Belknap Press, Londra 2000, s. 20; Asao Naohiro, "The Sixteenth – Century Unification", Çev: Bernard Susser, *The Cambridge History of Japan*, Cilt 4, Cambridge University Press, İngiltere 2008, s. 72; Jurgis Elisonas, "The Inseparable Trinity: Japan's Relations with China and Korea", *The Cambridge History of Japan*, Cilt 4, Cambridge University Press, İngiltere 2008, s. 286 – 287; Milton W. Meyer, *Japan A Concise History*, Rowman & Littlefield Publishers, İngiltere 2009, s. 97 – 98; James B. Lewis, *The East Asian War, 1592 – 1598: International Relations*, Routledge, Londra 2015, s. 213.

Hideyoshi, “*Sadece Çin’i değil, Hindistan ve Nanban²²’ı da işgal etmeliyiz.*²³” sözüyle de belirttiği gibi Çin ve Kore ile sınırlı kalmayarak, güneyi de ele geçirmeyi, Japonya’nın gücünü karada ve denizde genişletmeyi amaçlamıştır.²⁴ Onun güneye yayılma stratejisini; Güney Asya’yı kuşatan Tayvan, Filipinler, Borneo gibi ülkeler ile Marshall, Caroline ve Mariana Adalarını ele geçirmek istemesi olarak söylemek mümkündür. Bu amaç doğrultusunda Hideyoshi, İspanya toprağı durumundaki Filipinler yönetimindeki İspanyol Valisi Gomez Perez Dasmarias’a (1519 – 1593), Kore’nin kendilerine olan bağlılıklarını bildirdiklerini ve Çin’i de ele geçirmek üzere olduklarını içeren bir mektup yollamıştır. Mektupta, Filipinlerin Japonya’ya yönelik henüz bağlılık bildirme ya da haraç ödeme gibi bir harekette bulunmadığından, cezalandırmak üzere askeri güçlerinin yola çıkmaya hazır olduklarını belirterek, mektup aracılığı ile Filipinlerdeki İspanyol yönetimi tehdit etmiştir.²⁵ Mektuptan sonra Dasmarias, Hideyoshi’nin işgal planına karşı koymak için Filipinlerin sahil güvenliğini güçlendirmiş, İspanya’dan bölgeye askeri teçhizat göndermelerini istemiştir. Dasmarias, Hideyoshi’nin mektubunun cevabını 1 Mayıs 1592 tarihinde Dominikan rahibi Juan Cobo ve Çinli Hristiyan Antonio Lopez ile beraber göndermiştir. Hideyoshi, gelen iki elçiyi Nagoya kalesinde ağırlamış, gönderilen elçilere karşılık Harada Kiemon’u da Manila’ya göndermiştir.²⁶ Karşılıklı elçi gönderme üç yıl boyunca devam etmiş, karşı tarafın bir sonraki adımını anlaşılmaya çalışılmıştır. Son tahlilde Filipinlerdeki İspanyol yönetim, Japonya’ya boyun eğmemiş, Hideyoshi de askeri bir harekât hayata geçirememiştir.²⁷

²² Nanban (南蛮), Muromachi Dönemi’nin ortalarından Edo Dönemi’nin başlarına kadar Japonya’da kullanılan coğrafik bir terimdir. Bu terim içerisine giren yerler; Hindçin, Malezya, Endonezya’nın bir kısmı, Tayvan ve Filipinlerdir. Bkz: Nanyō Kyōkai, *Dainanyōken (大南洋圖)*, Chūōkōronsha, Tokyo 1941, s. 414 - 415.

²³ H. P. Frei, 1991, *ibid*, s. 12.

²⁴ Hideyoshi genişlemeci düşünce yapısına sahipti. Japonya’nın içerisine Tayland’ı, Hindçin’i ve Filipinleri dâhil etmek istiyordu. Kore Kralına gönderdiği mektubunda otoritesini güneşin doğduğu her yerde kurmak istediğini belirtmiştir. Bunu kaderi olarak görmüştür. S. Iwao, 1962, *ibid*, s. 20; M. W. Meyer, 2009, *ibid*, s. 97 – 98.

²⁵ A. Naohiro, 2008, *a.g.m.*, s. 77.

²⁶ Aurelio B. Calderon, *The Turmoil of Change in Philippine – Japan Relations 1565 – 1945*, De La Salle University, Manila 1976, s. 12; Stephen Turnbull, “Wars and Rumours of Wars: Japanese Plans to Invade the Philippines, 1593 – 1637”, *Naval War College Review*, Cilt 69, Sayı 4, 2016, s. 109.

²⁷ Josefa M. Saniel, *Japan and the Philippines 1868 – 1898*, University of the Philippines, Quezon 1962, s. 27.

Filipinlerin yanı sıra Hideyoshi, 1593 yılında Tayvan'a da elçiyle mektup göndermiştir. Mektupta; Filipinlerin saygılarını göstermek için kendilerine haraç ödediklerini, Tayvan'ın henüz elçi göndermediğini ve henüz Japonya'yı tanımadıklarını dile getirerek, üstü kapalı tehdit etmiş ve Tayvan'dan haraç istemiştir. Ancak bu mektubun orijinali bulunmadığından, tarihçiler arasında mektubun varlığı ile ilgili tartışmalar devam etmektedir.²⁸

Hideyoshi'nin Filipinler ve Tayvan'ın yanı sıra, Hindistan'a yönelik planları da mevcuttu. Hideyoshi'nin, 1591 yılında Hindistan'ın Portekiz naibine²⁹ gönderdiği mektuptan da kendisinin planları anlaşılmaktadır:

“...Birkaç yıl içerisinde milli birliği tamamlayacağım ve bunun sonucunda İmparatorluğumuz tarihindeki en güçlü temeline ulaşacaktır. Otoritemiz yakınımızdaki ve uzağımızdaki uluslara ulaşmaktadır. Bu uluslar, bizim hükümümüz altında varlıklarını sürdürmek için iyi niyetlerini açıkça göstermektedirler. İmparatorluğumuzun hâkimiyeti dünyanın her köşesine ulaşacaktır. Ülkemizde ulaşım ve haberleşme imkânlarımız tamamlanmış durumdadır. Karadaki ve denizdeki başıbozuk insanları temizliyoruz. Ulusal hayatımız ve varlığımız tamamen yeniden oluşturulmuştur. Ulusumuz üstün bir dünya gücüdür. İsteğimiz iktidarımızın gücünü Çin'e ulaştırmaktır. Çin ile savaşmak için askeri birliklerimizi göndermeye hazırız. Çin'i fethederek kutsal görevimizi tamamladığımızda, Hindistan'a ulaşmak için bir yol bulacağız...”³⁰

Mektuptan da görüleceği üzere Hideyoshi, yakınındaki yerleri ele geçirdikten sonra Hindistan'ı ele geçirmeye hazır olduklarını açıkça belli etmiştir. Ancak konu ile ilgili farklı görüşler mevcuttur. Morioka Yoshiko'ya göre; Hideyoshi'nin Hindistan ve Filipinlere tehdit içerikli mektup yollaması ve bu yerlerden haraç istemesi, aslında bölgeyle ticari ilişkileri başlatmak istemesindedir. Ona göre; Hideyoshi'nin yurtdışına ilerlemesinin temelinde işgal ya da gözdağı vermek değil, ekonomik anlamda ticaret yapma isteği yatmaktadır. Bundan dolayı Hindistan'a ilerlemek istemesi, Batılılar gibi toprakları işgal etme niyetiyle değil, tamamen ekonomik amaçlıdır.³¹

²⁸ Mektubun varlığı ile ilgili bkz: Yohsi S. Kuno, *Japanese Expansion on the Asiatic Continent I*, University of California Press, Berkeley 1937, s. 313.

²⁹ Mektubu Cizvit misyoneri Alexandro Valignano (1539 – 1606) getirmiştir. Bkz: A. Naohiro, 2008, a.g.m., s. 77.

³⁰ Richard Hildreth, *Japan As It was and is*, Philips Samspon and Company, New York 1855, s. 110 – 111.

³¹ Yoshiko Morioka, *Nanshin Dainihonshi (南進大日本史)*, Kinransha, Tokyo 1944, s. 206.

Takeo Itazawa'ya göre; Çin'in pazar alanlarını ve limanlarını Japonya'ya kapatması, ülkenin bu ihtiyaçlarını karşılamak için başka yerlere yönelmesine neden olmuştur. Orta Çağın sonundan Modern Döneme kadar Japonya'nın güneyde ilerlemesinin temel motivasyonlarından birini de bu durum oluşturmuştur.³²

Bize göre; bu konularda tahminden ziyade eldeki veriler önemli olduğundan, Hideyoshi'nin biri sarayında bulunan katlanan paravanın üzerinde, diğeri de yelpazesinde çizili iki haritanın varlığı, sebebi ne olursa olsun onun, Japonya'nın güneyindeki yerleri ele geçirme isteğinin somut göstergesidir.³³

Hideyoshi, 1598 yılında hayatını kaybetmiş ve henüz beş yaşında olan oğlu Hideyori'yi birkaç düzenlemeyle tahtta kalmasını sağlamak istemiştir. Ancak Hideyori büyüyene, yani devletin başına geçene kadar işleri yöneteceklerine dair yemin eden vekiller arasında sıkıntı çıkmış ve Sekigahara Savaşı³⁴ patlak vermiştir. Bu savaştan galip çıkan Tokugawa Ieyasu³⁵ tahta

³² T. Itazawa, 1940, ibid, s. 43.

³³ Bkz: S. Iwao, 1962, ibid.

³⁴ Sekigahara Savaşı (関ヶ原の戦い): 21 Ekim 1600 tarihinde gerçekleşen savaş, Japon tarihinin en belirleyici savaşı olarak bilinir. Toyotomi Hideyoshi'nin ölümünden sonra yönetim beş yaşındaki oğlu Hideyori'ye kalmıştır. Hideyoshi, ölmeden önce bir düzenleme yaparak, oğlu büyüyene kadar devlet işlerini yürütmek üzere vekiller atamıştır. Bu vekillerin içerisinde Tokugawa Ieyasu da bulunmaktadır. Vekiller, Hideyoshi'nin oğlu Hideyori'yi koruyacaklarına ve Hideyori büyüyene yani devletin başına geçene kadar işleri yöneteceklerine dair yemin etmişlerdir. Ancak Ishida Mitsunari, Mōri Terumoto ve diğer vekiller, birlik olarak Ieyasu'nun vekil olarak görevinden alındığını ilan eden, resmi bir bildiri yayımlamışlardır. Bunun üzerine Doğu Asya'nın kontrolünü elinde bulunduran Tokugawa Ieyasu ile Tokugawa'ya karşı olan grup, 21 Ekim 1600 tarihinde Sekigahara da savaşmışlardır. Bu savaş, Tokugawa Ieyasu kazanmış ve Tokugawa Shogunluğunu kurmuştur. Savaşla ilgili bkz: Anthony Bryant, *Sekigahara 1600: The Final Struggle for Power*, Osprey Publishing, Oxford 1995; Nicholas Lanza, "The Battle of Sekigahara", *The Histories*, Cilt 3, Sayı 1, 2016.

³⁵ Tokugawa Ieyasu (徳川家康) (1543 – 1616): 1543 yılında Ozaki'de dünyaya gelen Ieyasu, Daimyō olan Matsudaira Hirotada'nın oğludur. Takechiyo olarak da bilinir. 1603 yılında Shogun olmuş ve Japonya'nın son Shogunluğu olan ve 250 yılı aşkın devam eden Edo Shogunluğunu kurmuştur. Modern Japon tarihindeki beş muhteşem askeri yöneticilerden biridir. Hideyoshi'nin bozduğu uluslararası dengeyi yeniden sağlamıştır. Dövüş sanatlarında oldukça etkili olup, Oda Nobunaga ve Toyotomi Hideyoshi'ye Japonya'da birliğin sağlanması konusunda yardım etmiştir. Tımar olarak Hideyoshi'den 1590 yılında Edo'yu almış, Shogun olunca da bu yeri başkent yapmıştır. Başlangıçta Hristiyanlar ile dostane ilişkiler kurmuş, ancak daha sonra 1614 yılında Hideyoshi'nin Hristiyanları infaz etme ilkesine geri dönerek, Hristiyanlığı yasaklamıştır. 1616 yılında da hayatını kaybetmiştir. Ieyasu ile ilgili bkz: A. L. Sadler, *The Maker of Modern Japan: The Life of Tokugawa Ieyasu*,

çıkması ve döneminde uyguladığı ılımlı politikasıyla Hideyoshi'nin bozduğu Güney Asya ile ilişkileri yeniden düzeltmeye çalışmıştır.

2. Tokugawa Ieyasu'nun Barışçıl Politikasında Güney Asya

Hideyoshi'den sonra başa geçen Ieyasu, 1601 – 1614 yılları arasında Çin, Kore³⁶, Kamboçya, Tayland, Filipinler, Hollanda ve İngiltere'ye 48 adet mektup göndererek bu ülkeler ile dostane ilişkiler kurmak istediğini bildirmiştir. Bu mektupların 41'inin Güneydoğu Asya ülkelerine gönderilmiş olması, onun bu bölgeye verdiği önemi teyit eder niteliktedir.³⁷

Güney Asya'daki ülkeler ile ilişkileri yeniden inşa etmeye Filipinler ile başlayan Ieyasu, 1601 yılında Filipinlerin İspanyol Valisi Don Francisco Tello de Guzman (1555 – 1603)'a bir mektup göndererek, niyetinin barışçıl olduğunu ve bundan böyle Hideyoshi'den farklı bir politika izleyeceğini vurgulamıştır.³⁸ Bu mektuba cevap alamayan Ieyasu, muatabı ile iletişim kurmaya gayret göstermiş, Filipinlere 1601 – 1613 yılları arasında elçileri aracılığı ile 18 ayrı mektup göndermiştir. Çabalarının sonucunda Ieyasu, bu ülke ile Japonya arasındaki ilişkiyi düzeltmeyi başarmıştır. Ancak bu durum uzun sürmemiş, Ieyasu'nun Japonya'daki Hristiyanları infaz etmesi sebebiyle, Filipinler yönetimi ile ilişkiler bozulmuştur.³⁹ Çünkü Katolik İspanya yönetimindeki Filipinler, Hristiyan idamlarına tepki göstermiş ve iki ülke arasındaki ilişkiler kopmuştur. Ieyasu'nun ölümünden sonra onun yerine geçen Tokugawa Hidetada⁴⁰, bölgedeki yönetim ile tekrar ilişki kurmak istese de, başarılı olamamıştır.⁴¹

Routledge, Londra 2011; Stephen Turnbull, *Tokugawa Ieyasu*, Osprey Publishing, Oxford 2012.

³⁶ Ieyasu Kore ile de ilişkilerini düzeltmek için çaba göstermiştir. 1604 yılında Kore, Ieyasu'nun çabalarına karşılık elçi göndermiştir. Bunun üzerine samimiyetini göstermek için Ieyasu, 1605 yılında 1300 Koreli mahkûmu ülkelere geri göndermiştir. Ardından Kore Kralı Seonjo, resmi ilişkileri müzakere etmek üzere 500 kişiden oluşan elçileri göndermeye karar vermiştir. Bkz: Weichung Cheng, *War, Trade and Piracy in the China Seas (1622 – 1683)*, Brill, Boston 2013, s. 20.

³⁷ Adam Clulow, "Like Lambs in Japan and Devils outside Their Land: Diplomacy, Violence and Japanese Merchants in Southeast Asia", *Journal of World History*, Cilt 24, Sayı 2, 2013, s. 339.

³⁸ M. S. Laver, 2011, ibid, s. 11.

³⁹ A. Clulow, 2013, ibid, s. 339.

⁴⁰ 徳川 秀忠 (1579 – 1632).

⁴¹ Seiichi Iwao, "Kinsei ni okeru Nihon Minzoku no Nanpō Hatten (近世に於ける日本民族の南方発展)", *Nanpōbunkakōza (南方文化講座)*, Sanseidō, Tokyo 1944, s. 166 – 167.

Ieyasu Filipinlerin yanı sıra, 1603 yılında Kamboçya Kralı'na⁴², 1606 yılında da Tayland Kralı'na mektup göndererek, bu ülkeler ile Japonya arasında karşılıklı diplomatik ve ticari ilişkileri geliştirme isteğini dile getirmiştir.⁴³ Tayland Kralı'na yolladığı mektubunda şöyle demektedir: “Her yıl sizin saygıdeğer ülkenizden ve benim ülkemden karşılıklı olarak ticaret gemileri ve tüccarlar gidip gelirse, her iki ülkede barış hâkim olacak ve her iki ülkenin halkı refah içerisinde yaşayacaktır.”⁴⁴ Tayland Kralı da Ieyasu'nun mektubuna cevap göndermiş, bu mektuplaşmalardan sonra iki ülke arasında ticari ilişkiler başlamıştır.⁴⁵ Japon ticaret gemilerinin Tayland'a gitmesinin yanı sıra, 5 Haziran 1613 tarihinde de iki adet Tayland ticaret gemisinin Nagasaki Limanı'na geldiği bilinmektedir.⁴⁶

Tayland ile Japonya arasındaki ilişkilerin gelişmesinde yöneticilerin dışındaki en önemli figür ise, Yamada Nagamasa (1590 – 1630)'dır. Nagamasa, 1612 yılında Shuinsen gemileri ile ticaret yapmak üzere Tayland'a gitmiş ve orada kalarak bir daha Japonya'ya dönmemiştir. Nagamasa, Tayland'a gittikten yaklaşık sekiz veya dokuz yıl sonra, daha önce Japonlar tarafından bu yerde kurulan Japon şehrinin (Nihonmachi) yöneticisi olmuştur.⁴⁷ Ayrıca ülkede meydana gelen isyanların bastırılmasında krala yardım etmiştir. Sadakati ve destekleri ile sarayın teveccühünü kazanan Nagamasa, Japonya ve Tayland arasındaki dostane ilişkilerin ilerlemesindeki en önemli karakter haline gelmiştir. Fakat 1630 yılında ülkede taht kavgalarının başlamasıyla Nagamasa, zehirlenerek öldürülmüş ve Japon şehri de yakılmıştır. Bu şehirde yerleşik olan Japonların kaçması ile iki ülke arasındaki dostluğun sona erdiğini söylemek mümkünse de, Tayland ile ilişkilerin devam ettiği anlaşılmaktadır.⁴⁸

⁴² 1603 ile 1610 yılları arasında Kamboçya'ya 11 adet mektup göndermiştir. A. Clulow, 2013, ibid, s. 339.

⁴³ S. Iwao, 1962, ibid, s. 21 – 22.

⁴⁴ A. Clulow, 2013, ibid, s. 341.

⁴⁵ Yoshiteru Iwamoto, Simon J. Bytheway, “Japan's Official Relations with Shamuro (Siam), 1599–1745: As Revealed in the Diplomatic Records of the Tokugawa Shogunate”, *Journal of the Siam Society*, Cilt 99, 2011, s. 92.

⁴⁶ Ibid, s. 92.

⁴⁷ Yoshiteru Iwamoto, “Yamada Nagamasa and His Relations with Siam”, *Journal of the Siam Society*, 95, 2007, s. 76.

⁴⁸ Yamada Nagamasa ile ilgili bkz: S. Iwao, 1962, ibid; Satoko Tsuchiya, “Yamada Nagamasa no Ime-ji to Nichitai Kankei (山田長政のイメージと日タイ関係)”, *Ajiataiheyō Tōkyū (アジア太平洋討究)*, 5, Mart 2003. Nagamasa'nın öldürülmesi ve Japon şehrinin yakılması, Hollada'nın işine yaramıştır. Hollanda, Ayutthaya'da çıkan yangın sonucu Japon şehrinin yok olması ile ceylan derisi ticaretini Japonya'nın elinden almak için büyük bir şans

Ieyasu'nun temasta bulunduğu bir diğer yer ise, Pattani Krallığı olmuştur.⁴⁹ Ancak Ieyasu, krallığa yönelik ilişki kurmak üzere herhangi bir diplomatik girişimde bulunmamış, bu kez talep karşı taraftan gelmiştir. Pattani Krallığı, 1602 yılında gönderdiği elçi ile Ieyasu'ya bir mektup göndererek, ülkelerine gelen Japon tüccarların (Shuinsen Sistemi altında gelen) öldürülmesi ile ilgili özür dilemiştir. Ancak Ieyasu özürlerini kabul etmediğini, karşılık olarak yazdığı mektubunda belirtmiştir. Karşılıklı mektupların dışında, 1606 yılında yine bu krallıktan Japonya'ya bir elçi geldiği bilinmektedir.⁵⁰

Ieyasu döneminde, çevre ülkeler ile yoğun diplomatik ilişkiler kurulduğu gibi ticaretin de arttığı bilinmektedir. Bu doğrultuda Ieyasu, serbest ticarete önem vermiş, yabancı gemilerin gireceği limanlara, gemi sayısına, ticari ürün çeşitliliğine sınırlama getirmemiştir. Özellikle Batılı ülkeler ile de ticari ilişkiler kurmaya özen göstererek, Japonya'ya gelen Hollandalı, İngiliz ve Portekiz tüccarlara önem vermiştir.⁵¹ Bunun yanı sıra Japon ticaret gemileri, Vietnam (Tonkin, Kochi, Champa gibi limanlar) ile Kamboçya limanlarına ticaret amaçlı seferler düzenlemiştir.⁵² Bu ilişkiler neticesinde adı geçen bölgelerde, daha önce zikrettiğimiz şekilde Nihonmachiler, bir başka ifade ile Japon yerleşimleri kurulmaya başlanmıştır. Bu durum, yani Japon şehirlerinin ve yerleşimcilerinin sayısının artması, yerel yönetimlerin rahatsızlığına sebebiyet vermiş, Japonya'ya göçün sınırlandırılmasını talep eden resmi başvurular yapılmaya başlanmıştır. Örneğin, Kamboçya'dan Japonya'ya gönderilen ve ülkelerindeki Japonların artmasından endişe duyulduğunu bildiren mektup, konuya açıklık getirilmesi bakımından ilginçtir: “*Ülkenizden gelen kişiler acımasız. Ticaret yapmak için gelip, kısa sürede amaçlarının tam tersi davranarak taşkınlık yapıyorlar.*”⁵³ Bu mektupta yazılanları teyit eder nitelikte, bölgede yaşayan bir Holladalının gözlemleri de önemlidir: “*Japonlar,*

yakalamış, Tayland Kralı'ndan ceylan derisi tekeli hakkını elde etmiştir. Bkz: S. Ogura, 1989, *ibid*, s. 136 – 147.

⁴⁹ Pattani, 14. yüzyılda Malaya'da kurulan bir krallıktı. Bu bölge; günümüzde Tayland'ın Pattani, Yala, Narathiwat şehirleri ile Malezya'nın kuzey kesimini kapsayan yerde kurulmuştu. Krallık, Tayland tarafından 1785 yılında fethedilmiş ve 1909 yılında da ilhak edilmiştir. Pattani Krallığı ile ilgili bkz: İbrahim Syukri, *History of Malay Kingdom of Patani*, Southeast Asia Series 68, Ohio University Press, Ohio 1985.

⁵⁰ Y. Iwamoto, S. J. Bytheway, 2011, a.g.m., s. 85 – 88.

⁵¹ M. S. Laver, 2011, *ibid*, s. 11.

⁵² Murakami Naojirō, “Sakoku mae ni okeru Hōjin no Yūsō naru Nanyō Hiyaku (鎖国前における邦人の勇壮なる南洋飛躍)”, *Jitsugyō no Nihon(実業之日本)*, Nanyō Özel Sayısı, 28 Mart 1915, s. 132 – 133. Shuinsen Sistemi'nin anlatıldığı bölümde detaylandırılmıştır.

⁵³ A. Clulow, 2013, *ibid*, s. 346 – 347.

toprakları dışında oldukça tehlikeli, adeta şeytan gibiler. Bu durumu Tayland ve farklı yerlerdeki davranışları kanıtlamaktadır."⁵⁴

Mektuplar üzerine Ieyasu, ilişkilerin bozulmasını istemediğinden, önlem olarak gemilerin Kamboçya'ya gitmesini durdurmuş, aynı şekilde Hollanda'nın da rahatsızlığını bildirmesi üzerine, bu ülkenin yönetimi altında olan Tayvan'a giden gemi sayısında azaltmaya gitmiştir.⁵⁵ Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere Ieyasu, ticaret ilişkisi içerisinde bulunduğu ülkeler ile sorun yaşamamak için diplomatik bir yol izlemiş ve kimi zaman tavizler vererek ticaretin sürekliliğini sağlamaya çalışmıştır. Öyle ki dış ticaretin zarar görmemesine gayret gösteren Ieyasu, Güney Asya'da bulunan ülke yöneticilerine gönderdiği mektuplarla tüccarlar üzerindeki yasal haklarından vazgeçtiğini bildirmiştir. Ieyasu'nun mektuplarında yer alan şu ifade, onun tavrını açıkça göstermektedir: *"Eğer Japonya'dan gelen tüccarlar bir suç işlerlerse, lütfen onları kendi kanunlarınıza göre cezalandırın."*⁵⁶

Hideyoshi'nin yönetimi ile kıyaslandığında Ieyasu'nun dönemini, Japonya ile Güney Asya arasındaki ticari ve diplomatik ilişkilerin en yoğun yaşandığı devir olarak değerlendirmek mümkündür. Ieyasu'nun diplomatik ilişki kurma yoluyla ticareti geliştirmeyi çalışmasının yanı sıra, getirdiği düzenlemeler ve hayata geçirdiği sistemler önemlidir. Bu aşamada karşımıza Shuinsen Sistemi çıkmaktadır.

3. Shuinsen Sistemi (朱印船)

Tokugawa Ieyasu zamanında deniz ticaretinde Shuinsen Sistemi'nin meydana getirildiğini görüyoruz.⁵⁷ Korsanlık faaliyetlerinden dolayı ticaret gemilerini yolculuğu süresince korumak⁵⁸ ve bu gemilerin ticaret için gittiği ülkenin güvenini kazanarak geminin ülkeye sorunsuz girişini sağlamak amacıyla Shuinsen Sistemi geliştirilmiştir. Bu sistem, sadece denizlerdeki güvenliği sağlamakla kalmayıp, karşı taraftaki ülkenin de zarar görmesini engellemiştir. Shuinsen Sistemi'nin tam olarak ne zaman kurulduğuna dair

⁵⁴ Ibid, s. 346 – 347.

⁵⁵ M. S. Laver, 2011, ibid, s. 33.

⁵⁶ A. Clulow, 2013, ibid, s. 337, 343 – 345.

⁵⁷ Eijirō Honjō, "Facts and Ideas of Japan's Over – sea Development Prior to the Meiji Restoration", *Kyoto University Economic Review*, Cilt 17, Sayı 1, 1942, s. 1.

⁵⁸ Seyahat esnasında farklı ülke gemileri karşılaştıklarında birbirlerini korsan gemisi zannedip, zarar verebiliyorlardı. Bu sistem ile ticaret gemileri karşılıklı korunmuştur.

kesin bir bilgi olmamakla beraber, bu sistemin kökeni ile ilgili de farklı görüşler bulunmaktadır.⁵⁹

⁵⁹ Bu görüşlerden ilki, Shuinsen Sistemi ile ilgili çalışmaların öncüsü olarak nitelendirilebileceğimiz Iwao Seiichi'ye aittir. Seiichi, 1592 yılında yurtdışına çıkan gemilerin Shuinjō taşımadıklarını, ancak gidecekleri ülkelerin bilgisi dâhilinde Shuinjō'ya benzer bir belgenin gemilerin içine ve dışına asıldığını ifade eder. Bundan dolayı Shuinsen Sistemi'nin Hideyoshi zamanında kurulduğunu savunur. Bir diğer araştırmacı Yōko Nagazumi, Seiichi ile aynı fikirde olup, 1594 yılından 1596 yılına kadarki süreçte yani Toyotomi Hideyoshi zamanında Shuinjō'nun yayınlandığını kabul eder. Ashio Nanjō da, bu sistemin Toyotomi Hideyoshi tarafından başlatıldığını, ancak Tokugawa Ieyasu tarafından sistemleştirildiğini belirtir. Buna karşılık Yasunao Nakada, Iwao Seiichi'nin söylediklerini eleştirir ve düşüncelerini şu şekilde dile getirir: "*Hideyoshi zamanındaki Shuinjō'nun günümüzde kopyası bulunmamaktadır. Kaldı ki her iki ülkenin, bu belgenin etkinliğini kabul etmesi ve karşılıklı olarak iki ülkenin anlaşması bir varsayımdır. Hideyoshi'nin diplomasi davranışından da baktığımızda, bunun tarihsel gerçekliğinin olup olmadığı kuşkuludur. Bundan dolayı Shuinsen Sistemi, Hideyoshi zamanında değil, Tokugawa Ieyasu zamanında başlamıştır.*" Aynı şekilde Takeo Itazawa da, "*Shuinsen Sistemi'nin Hideyoshi zamanında başladığı söylenirse de, o döneme ait kopya günümüze kadar ulaşmamıştır.*" şeklinde belirtir. Ōishi Shinzaburō da, "*Günümüzde en erken Shuinjō örneği, 15 Eylül 1602 tarihinde Vietnam'a giden gemiye verilmiştir.*" şeklinde ifade ederek, Shuinsen Sistemi'nin Tokugawa Ieyasu zamanında başladığını savunmuştur. Hideyoshi zamanında yurtdışına çıkan gemilere, Shuinjō tarzında güven mektubu ya da itaatname gibi bir belge verilmiş, bunu da tüccarlar ticaret yapmak için gittikleri ülkedeki yetkililere göstermişlerdir. Bu belgelerin içeriğinin Shuinjō ile aynı olup olmadığı kanıtlanmamakla beraber, sistem olarak benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür. Ancak Hideyoshi zamanında yurtdışına ticaret yapmak üzere giden gemilere Shuinjō verilse bile, sistemleştirilmesi Tokugawa Ieyasu zamanında olmuştur. Ayrıca Hideyoshi dönemindeki korsanlık faaliyetlerini bitirmek için çaba göstermiştir. Shuinsen Sistemi'nin de, korsan gemiler ile ticaret gemilerini ayırt etmek için oluşturulduğunu göz önünde bulundurursak, bu sistemin düşünce anlamında temellerinin Hideyoshi zamanında atıldığını, ancak Ieyasu zamanında eyleme geçirildiğini söyleyebiliriz. Çünkü Ieyasu, 1601 yılında Vietnam ve Filipinlere, 1603 yılında da Kamboçya'ya mektup göndererek Shuinsen Sistemi'nin kurulduğunu belirtmiştir. Ayrıca Ieyasu, 1599 yılından 1606 yılına kadar Kamboçya, Tayland gibi ülke krallarına 24 adet mektup göndererek, ülke içerisindeki karışıklığı bastırıldığını, karşılıklı dostane ilişkiler kurarak ticaret yapmak istediğini belirtmiştir. Devamında da Japon ticaret gemilerinden her birinin ülkeye ulaştığında mühre sahip olan gemilere güvenmelerini, bunların dışındaki gemilere ticaret onayı vermemelerini istemiştir. Bu durumlar da, Shuinsen Sistemi'nin Ieyasu zamanında kurulduğunun kanıtıdır. Kaldı ki Hideyoshi'nin saldırgan politikasının da, Güney Asya'da bulunan ülkeler ile ticari ilişkiler kurmasının önüne geçtiği görüşündeyiz. Bkz: Takeo Itazawa, *Mukashi no Nanyō to Nihon* (昔の南洋と日本), Rajiōshinsho, Tokyo 1940, s. 45; Nanjō Ashio, *Nihon Nanshin Tamashii* (日本南進魂), Kakushobō, Tokyo 1941, s. 129 – 131; Ōishi Shinzaburō, *Shuinsen to Minami e no Senkusha* (朱印船と南への先駆者), Gyōsei, Tokyo 1986, s. 120. Ayrıca Shuinsen Sistemi'nin Hideyoshi zamanında başladığını kabul edenler; Kenichi Kuroda, *Nihon Shokumin Shisōshi* (日本植民思想史), Kōbundō, Tokyo 1942, s. 6; Ken Kaseda, *Kaigai Hatten to Seinen* (海外発展と青年), Shiobunkaku, Tokyo

Shuinsen Sistemi altında yurtdışına giden gemilere Shuinsen gemileri denirdi. Bu gemiler, Shuinjō⁶⁰ olarak yurtdışına resmi yollarla çıkarak ticaret yapma hakkına sahiplerdi.⁶¹ Ticaret gemilerinde Shuinjō'ya benzer özel izin belgesi alma sistemi, Muromachi Dönemi'ne kadar dayanmaktaydı.⁶² Shuinjō bir çeşit kırmızı mühürlü izin belgesiydi. Bu belge tek bir kişiye, tek bir seyahat yapması için verilirdi. Ticaret yapmak üzere başka bölgelere gitmek isteyen birinin tekrardan yeni bir Shuinjō alması gerekirdi. Shuinjō, yılda bir ülke için 3'ten 5'e kadar geminin gidişine izin verir, daha fazlasına izin vermezdi. Örneğin, bir yılda Kamboçya'ya 5 Shuinsen gemisi gidiyorsa, 6'ncı geminin gitmesi için Shuinjō verilmezdi. Shuinjō'nun üzerinde gidilecek olan yerin adı, gidiş tarihi yazılır, ancak Shuinjō'yu alan kişinin adı yazılmazdı. Bunlara ek olarak Shuinjō'nun üzerinde alındığı dönemdeki Japon liderinin diplomatik belgelerde kullandığı mührü bulunurdu. Ticaret yapmak üzere giden kişi, ülkeye geri döndükten sonra Shuinjō'yu tekrardan Bakufu'ya geri vermek zorundaydı. Ieyasu zamanında 1604 yılından 1616 yılına kadar 13 yıl içerisinde 195 adet Shuinjō basılmış, 19 yere gidilmiştir. Ieyasu'dan sonra da 1617 yılından 1635 yılına kadar da Shuinjō'dan 161 adet basılmış ve 7 ülkeye gidilmiştir.⁶³

Shuinsen gemilerinin Edo Dönemi'ndeki varış ve kalkış güzergâhları Nagazaki olup, gittikleri yerler⁶⁴ Vietnam'ın Tonkin, Hue, Hoian, Kochi, Champa, Cachian; Kamboçya'nın Phnom Penh; Tayland'ın Ayutthaya; Filipinler'in Luzon; Endonezya'nın Molucca; Borneo'nun Brunei gibi limanları ile Malezya, Tayvan ve Macao gibi bölgelerdi.⁶⁵ Bahsi geçen bu yerler arasında en çok rağbet gören Luzon, Kochi, Ayutthaya ve Phnom Penh'di.⁶⁶

1943, s. 121; Y. Morioka, 1944, ibid, s. 77; Kazutoshi Nagasawa, *Nihonjin no Bōken to Tanken* (日本人の冒険と探検), Hakusuisha, Tokyo 1973, s. 71.

⁶⁰ 朱印状.

⁶¹ I. Tanno, 2017, ibid, s. 9.

⁶² Seiichi Iwao, *Shuinsen Bōekishi no Kenkyū* (朱印船貿易史の研究), Kobunsha, Tokyo 1958, s. 35.

⁶³ Yōko Nagazumi, *Shuinsen* (朱印船), Yoshikawa Kōbunkan, Tokyo 2001, s. 1.

⁶⁴ Shuinsen Sistemi'nden önce de Japonlar, Luzon, Vietnam, Kochi ve Tayland'a gitmişlerdir. Bkz: Takeo Itazawa, "Gaisetsu (概説)", *Nanpōbunkakōza* (南方文化講座), Sanseidō, Tokyo 1944, s. 10.

⁶⁵ Motojirō Kawashima, *Shuinsen Bōekishi* (朱印船貿易史), Takutosha, Osaka 1942, s. 75 – 92.

⁶⁶ S. Iwao, 1962, ibid, s. 39.

Shuinsen gemileri ticaret yaptıkları ülkelerde siyasetin merkez olduğu yerlere giderlerdi. Çünkü ülkeye giriş çıkışları ve ticaret yapmak üzere aldıkları izinler konusunda yetkililer ile görüşmek, bu tarz yerlerde daha kolaydı.⁶⁷ Shuinsen gemileri ile ticaret yapanlar, ticaret yapmak üzere gittikleri ülkelerin limanlarına girdiklerinde, sahip oldukları silahları, ticaret izin belgelerini görevlilere gösterir, ardından vergi ödeyerek ülkeye giriş yaparlardı. Ülkeye giriş yapan gemi sahile çekilir ve o yerin en üst sorumlusu gelerek geminin içerisindeki ürünlerin kalitesini ve fiyatlarını kontrol ederdi. Daha sonra tüccarlar tarafından görevlilere hediye takdimi olurdu. Görevli kişilerin fiyatları düşürme, ülkenin kralını ya da imparatorunu etkileme gibi durumları olduğu için Japon tüccarlar, ürünleri kontrol eden sorumlu kişiye değerli olduğunu hissettirecek hediye vermeye özen gösterirlerdi. Elbette ülkenin liderine de hediye takdimi olurdu. Görevli izin verirse ürünler şehir içerisine taşınır ve satışa başlanırdı.⁶⁸

Shuinsen gemileri, Sonbahar ve Kış mevsimlerindeki kuzey rüzgârlarını kullanarak güneye inerler, İlkbahar ve Yaz mevsimlerindeki güney rüzgârları ile de Japonya'ya geri dönerlerdi. Bu yüzden gittikleri ülkede en az bir yıl kalırlardı.⁶⁹ Shuinsen gemileri ile Japonya'dan ihraç edilen mallar; gümüş, bakır, sülfür, kâfur, pirinç, Japon kılıcı, Japon kâğıdı, Shikki yani geleneksel Japon tabakları, ince sabahlık kimono gibi çeşitli ürünler olup, ithal edilen mallar ise; ham ipek, pamuk, kalay, şeker, yağ, ceylan derisi⁷⁰, çinko gibi ürünlerdi.⁷¹ Miktar olarak bakıldığında, Japonya'dan en fazla ihraç edilen ürün gümüşken, ithal edilen ürün ise ham ipekti.⁷²

Yurtdışına ticaret gemisi göndermek ve dış ticaret yapmak, maddi açıdan külfetliydi. Bundan dolayı küçük Japon yatırımcılardan ziyade Daimyölar, Samuraylar, büyük tüccarların yanı sıra, Japonya'da yaşayan Çinli ve

⁶⁷ S. Iwao, 1944, a.g.m., s. 171.

⁶⁸ Seiichi Iwao, *Nanyō Nihonmachi no Kenkyū* (南洋日本町の研究), Iwanami, Tokyo 1966, s. 217.

⁶⁹ S. Iwao, 1944, a.g.m., s. 178 – 179.

⁷⁰ Shuinsen gemileri ile ülkeye getirilen en önemli ürünlerden biridir. Tüccarlar bu ürünü özellikle Tayland'dan almışlardır. Bunun yanı sıra, Tayvan, Kamboçya, Kochi, Luzon gibi yerlerden de ithal etmişlerdir. S. Iwao, 1944, a.g.m., s. 207.

⁷¹ Japonya'nın ithal ve ihraç ettiği ürünlerin ülke bazında listesi ile ilgili bkz: S. Iwao, 1966, ibid, s. 254.

⁷² Daha öncede belirtildiği üzere Heian Dönemi'nden itibaren ham ipek Japon ithalatında önemli bir yer kaplamış, 16. yüzyılda Çin'in, Japonya ile ticari ilişkilerini durdurması ile Japonya'nın güneye ilerlemesinin en önemli sebeplerinden birini oluşturmuştur. Özellikle kimonolarda ham ipeğe çok fazla ihtiyaç duyulmuştur. Aynı zamanda o dönemde Japonya'nın ihraç ettiği gümüş, dünya ticaret tarihi içerisinde önemli bir orana sahipti. S. Iwao, 1962, ibid, s. 66 – 80.

Avrupalı tüccarlar, Katolikler, Shuinsen Sistemi'ni kullanarak ticaret yapmışlardır.⁷³

Ieyasu döneminde aktif olarak kullanılan Shuinsen Sistemi, zamanla azalmış ve en sonunda ortadan kalkmıştır. Bu duruma bir takım olaylar neden olmuştur. Bunlardan ilki, Daimyölara getirilen yasaktır. Ieyasu, Daimyöların güçlenmesini engellemek için 1609 yılında büyük gemilere sahip olmalarını yasaklamıştır. Bunun sonucunda da Daimyöların Shuinsen Sistemi aracılığı ile yaptıkları ticaretleri azalmış, neredeyse durma noktasına gelmiştir. Bir diğer neden ise, 1635 yılında çıkartılan Sakoku yasaları ile Japonların ülke dışına çıkmaları ve ülke dışında bulunan Japonların da ülke içine girmelerinin yasaklanmasıdır.⁷⁴ Bununla birlikte Japonların ticaretine katkı sağlayan Shuinsen gemilerinin ticaret yapması durmuş ve Shuinsen Sistemi sona ermiştir.

4. Nihonmachi (日本町)

Shuinsen Sistemi'nin kurulmasından sonra Güney Asya'ya giden Japonların sayısında artış yaşanmış ve buna bağlı olarak Japonlar, gittikleri yerlerde Japon şehirleri ya da küçük Japon kolonileri diyebileceğimiz Nihonmachi⁷⁵ kurmaya başlamışlardır.⁷⁶ Japon şehirleri Filipinler, Vietnam, Kamboçya, Tayland, Myanmar'da kurulmuştur.⁷⁷ Japonlar belirtilen yerlerde Shuinsen Sistemi kapsamında faaliyet gösteren gemilerle ticari faaliyetlerde bulunmuşlardır.⁷⁸ Güney Asya'da Japon nüfusu arttıkça sömürgeleri bulunan Batılı güçler, bu durumdan rahatsız olmuşlar, daha önce de değinildiği üzere Tokugawa Ieyasu'dan gerekli tedbirleri almalarını istemişlerdir. Bu durumla bağlantılı olarak Hollandalılar, Japonlar geldikten sonra Vietnam'da ticaret yapamadıklarını dile getirmişlerdir. Hollandanın yanı sıra, daha önce de belirtildiği üzere Kamboçya da, Ieyasu'ya ülkelerindeki Japon artışından

⁷³ S. Iwao, 1962, ibid, s. 33; Ö. Shinzaburō, 1986, ibid, s. 121. Ticaret yapılan şehirlerle ilgili S. Iwao, 1962, ibid, s. 34'e bakınız.

⁷⁴ Isao Tanno, *Nihon Kigyō no Tōnan Ajia Shinshutsu no Rūtsu to Senryaku* (日本企業の東南アジア進出のルートと戦略), Dobunkan, Tokyo 2017, s. 11 – 12.

⁷⁵ 日本町.

⁷⁶ Yuan Faye Kleeman, *Under an Imperial Sun*, University of Hawaii Press, Amerika 2003, s. 13.

⁷⁷ S. Iwao, 1944, a.g.m., s. 187, 201; S. Iwao, 1962, ibid, s. 106.

⁷⁸ Y. Morioka, 1944, ibid, s. 301.

duydukları endişeyi dile getiren mektuplar göndermişlerdir. Bunun üzerine Ieyasu, Kamboçya'ya gitmeyi durdurmuştur.⁷⁹

Japonlar kaldıkları yerlerde ekonomik faaliyetlerin yanı sıra, askeri ve dini faaliyetlerde⁸⁰ de bulunmuşlardır. Örneğin; Filipinler, 1598 yılında Kamboçya'ya saldırdığında, Filipinler ordusunun içerisinde Japonlar yer almıştır. Benzer şekilde 1615 yılında da Hollanda'ya karşı Filipinlerin yanında mücadele etmişlerdir. Japonlar, sadece dışarıdan gelen saldırılara karşı değil, ülke içerisinde çıkan ayaklanmaları bastırmada da etkili güç olmuşlardır. Filipinler'de 1603 ve 1639 yıllarında Çinlilerin çıkarttığı isyanda kolonilerde yaşayan Japon halk, İspanyol yönetimin yanında yer alarak isyanı bastırma konusunda yardım etmiştir.⁸¹ Belirtilen iki örneğe dayanarak Japonların, İspanyol yönetimine başından sonuna kadar askeri anlamda büyük katkıları olduğunu söylemek mümkündür.

Japonlar, sadece Filipinler'de değil, bir diğer Japon şehri kurdukları Kamboçya'da da askeri faaliyetlerde bulunmuşlardır. Örneğin, 1623 yılında Tayland, bu bölgeye saldırdığında Japonlar, Kamboçya'nın yanında yer alarak, kazanmasını sağlamışlardır. Japon halk, sadece dış saldırılara karşı değil, iç karışıklıkları bastırmada da Kamboçya yönetimine yardımcı olmuştur.⁸² Bu durumla ilgili Hollandalı bir denizci şöyle ifade eder:

“Japonların şehirlerinin bulunduğu yerde Portekizliler, Çinliler ve Malaylar da yaşamaktadır. Japonlar, yaklaşık 70 veya 80 aileden oluşmaktadır. İçlerinde sürgün edilenler de olduğu için ülkelerine geri dönememektedirler. Bir isyanda cesaret örneği gösterip, silahlanarak yaşlı kralı kurtardıkları için Kamboçya Kralı, Japonlara saygı duymaktadır...”⁸³

Japon şehirleri, kuruldukları ülkede merkezi hükümete yakın yerlerde kurulmalarına rağmen, dokunulmazlıkları olan özerk yönetime sahip yerler olmuşlardır.⁸⁴ Bu şehirlerde kalabalık gruplar halinde yaşayan Japonlar, kendilerine Japonya'daki gibi düzen kurarak, kendi gelenek ve göreneklerinde hayatlarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Japonya'nın kanunlarına göre

⁷⁹ Michael S. Laver, *The Sakoku Edicts and the Politics of Tokugawa Hegemony*, Cambria Press, New York 2011, s. 33.

⁸⁰ Gittikleri yerlerde kiliseler inşa etmişlerdir. Özellikle Filipinlerde sürgün edilen çok sayıda Japon Hristiyan bulunmaktaydı. Bu yerde Japonlar çocuklarına genel eğitimin yanı sıra, dini eğitim de vermişlerdir. Y. Morioka, 1944, ibid, s. 324.

⁸¹ Ibid, s. 323.

⁸² Ibid, s. 113 – 114. Bu aşamada Yamada Nagasama'yı da bir kere daha hatırlatmak da fayda vardır.

⁸³ Tayland'da 1611 yılında koruma görevinde yaklaşık 450 Japon görev almıştır. S. Iwao, 1966, ibid, s. 106 – 234.

⁸⁴ S. Iwao, 1966, ibid, s. 325.

hareket ederek, içlerinden bir yönetici seçip, kendi kendilerini yönetmişler ve bu sistemi de her yerde aynı şekilde uygulamışlardır.⁸⁵ Örneğin; Vietnam'da Hristiyanlık yasak olmasına rağmen, Japonlar o kuralın kendilerini bağlamadığını iddia ederek, 1658 yılında ölen Hristiyan bir Japon'a kilisede cenaze töreni düzenlemişlerdir. Ayrıca Vietnam'da kilise inşa ederek, dualarını ve her türlü faaliyetlerini açık bir şekilde icra etmişlerdir.⁸⁶

Nihonmachilerde sadece Japonlar değil, yerli halktan insanlar da yaşamışlardır. Göç eden kadınların sayısı erkeklere oranla az olduğundan, Japon erkekleri yerli halktan ya da yabancı kadınlarla evlenmek zorunda kalmışlardır. Buna rağmen Japon şehirlerinde yaşayan Japon nüfusu ise oldukça fazla olmuştur. Bu şehirlerin en refah dönemlerinde yani 1620'li yıllarda Filipinler'de 3000, Tayland'da 1500, Kamboçya'da 350 Japon'un yaşadığı bilinmektedir.⁸⁷ Dolayısıyla karma bir yaşam sürülmesine rağmen, Nihonmachilerde Japon nüfusun yerlilere nazaran daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Japonların yaşadığı yerlerde köprülere, limanlara ve nehirlerle Japon adı verilmiştir. Vietnam'da bulunan Faifo'da yaşayan Japon tüccarlar tarafından 17. yüzyılda köprü yaptırılmış ve bu köprüye Japon Köprüsü (Nihonbashi)⁸⁸, bu köprüden şehre giden büyük yola da Japon Yolu (Nihonbashidōri)⁸⁹ denmiştir.⁹⁰ Kamboçya'da bulunan Phnom Penh'in yakınındaki Mekong Nehri'nin ana kolu, Japon Nehri (Nihongawa)⁹¹ olarak adlandırılmıştır. Bu nehrin adı Sakoku Dönemi ile birlikte unutulmuştur. Ancak II. Dünya Savaşı esnasında yeniden Japon Nehri olarak adlandırılmaya başlanmıştır.⁹² Filipinler'de bulunan Ago Limanı'nda yoğun olarak Japonlar ceylan derisi

⁸⁵ Kamboçya'daki Japon şehirlerinde de, diğer yerlerde olduğu gibi bir yönetici seçmişlerdi. Bu kişiye "Limanın Kralı" anlamında "Shabander" adını vermişlerdir. Tayland'da da Japonlar, liderlerini seçerken ülke kralından izin almışlardır. Ayrıca lider, Japonların korumalığını da yaptığı için kraldan rütbe ve ödeme almıştır. Bkz: S. Iwao, 1962, ibid, s. 135.

⁸⁶ Y. Morioka, 1944, ibid, s. 298 – 299; S. Iwao, 1966, ibid, s. 226.

⁸⁷ S. Iwao, 1966, ibid, s. 331.

⁸⁸ 日本橋.

⁸⁹ 日本橋通.

⁹⁰ K. Kaseda, 1943, ibid, s. 129. Köprü hala ayakta. Ayrıca Faifo'da Japon Mezarlığı da bulunmaktadır. Sadao Ogura, *Shuinsen Jidai no Nihonjin (朱印船時代の日本人)*, Chūōkōronsha, Tokyo 1989, s. 71.

⁹¹ 日本河.

⁹² K. Nagasawa, 1973, ibid, s. 85.

ticaretinde bulunduğundan, bu limana Japon Limanı (Nihon no Minato)⁹³ adı verilmiştir.⁹⁴

Sakoku Dönemi ile birlikte yurtdışına çıkışlar yasaklandığından, Shuinsen Sistemi sona ermiş, buna bağlı olarak da Japon şehirleri ortadan kalkmıştır. Bu şehirlerin Sakoku Dönemi'nden sonra uzun ömürlü olmayıp, ortadan kalkmasının çeşitli sebepleri vardır. Kendi ülkeleri ile tamamen bağlantıları kopan Japonların, ülkelerinden gerekli maddeleri temin edememeleri, ülkelerinden uzakta ruhsal olarak onları ayakta tutan yakınları ile kurdukları iletişimin kesilmesi, kadın göçlerinin azalması, göç edenlerin daimi ikamet etme eğiliminin azalması, Japon yönetiminin desteğini çekmesi, yaşadıkları yerlerde çıkan karışıklıklara yardım etmeleri ve karışıklığı bastırmaya çalışırken çok sayıda Japon'un yaşamını yitirmesi gibi sebepler, Japon şehirlerinin ömürlerinin kısalmasında etkili olmuştur.⁹⁵

Japon şehirleri, Sakoku Dönemi ile birlikte ortadan kalksa da, bu dönemden sonra belli bir süre Filipinlerde bulunan Manila'da 800 Japon'un yaşadığı bilinmektedir. Edo Dönemi'nin ortalarında İtalyan misyoner Baptista Sidotti⁹⁶ Japonya'da yakalandığında, hükümet yetkililerinin sorularını cevapladığı sırada Manila'nın dışında bir yerde, Japonların kendi gelenek ve görenekleriyle toplu halde yaşadıklarını söylemiştir.⁹⁷ Kısacası Sakoku Dönemi ile birlikte Manila'da bulunan Japon şehri hemen yok olmamış, belli bir süre varlığını korumayı başarmıştır. Nihonmachi gibi olmasa da, Japonlar küçük topluluklar halinde yaşamaya devam etmişlerdir.

Hollandalı Willem Verstegen⁹⁸, 1651 yılında Vietnam'da bulunan Tonkin ve Kochi'ye, ayrıca Tayvan'a giderek bu yerler ile ilgili kayıt tutmuştur. Tuttuğu kayıtlarda Kochi'de, Japonlara ait 60 evin bulunduğunu, diğer evlerin de Çinli tüccarlar ve işçilere ait olduğunu belirtmiştir.⁹⁹ Bu kayıt temel alınarak, Sakoku Dönemi'nden sonra bile bu yerlerde Japonların küçük topluluklar halinde yaşamaya devam ettikleri anlaşılmaktadır.

⁹³ 日本の港.

⁹⁴ Gakuwai Denki, *Nanshin Nihon no Senkusha Suganuma Teifū* (南進日本の先駆者菅沼貞風), Rokkōshobō, Tokyo 1942, s. 258 – 259.

⁹⁵ S. Iwao, 1966, *ibid*, s. 334 – 338.

⁹⁶ (1668 – 1714).

⁹⁷ S. Iwao, 1944, a.g.m., s. 194.

⁹⁸ (1612 – 1659).

⁹⁹ S. Iwao, 1944, a.g.m., s. 198 – 199.

1640 yılında Myanmar'da bulunan Arakan'a giden Cizvit misyoneri Antonio Farinha raporunda¹⁰⁰, o dönemde Arakan'da üç bölge olduğunu ve bu bölgelerin Portekizlilerden, Japonlardan ve diğer yabancılardan oluştuğunu ifade etmiştir. Farinha, Japonların Hristiyan olduğunu ve aileleriyle birlikte yaşadıklarını söylemiş, ancak o dönemki nüfus ile ilgili tam bilgi verememiştir.¹⁰¹ Görgü tanıklarının anlattıklarından yola çıkılarak, Japon şehirlerinin Sakoku Dönemi'nden sonra hemen ortadan kalkmadığını, bir süre daha varlığını sürdürmeye devam ettiğini söylemek mümkündür. Bu şehirler ile ilgili kalıntılar günümüze kadar ulaşmamıştır. Ancak Tayland'da Japon evi anlamında kullanılan *Ban Jipun* (*Japon evi*, *Japon köyü*) kelimesinin, yadigar olarak kaldığını düşündürmektedir.¹⁰²

Sonuç

Japonya, her ne kadar 1941 yılında Güneydoğu Asya'yı işgal etmeye başlamışsa da, aslında bu harekâtın temellerinin eski zamanlara kadar dayandığını söylemek mümkündür. Bu durumun en somut örneklerinden biri, hiç kuşkusuz Toyotomi Hideyoshi'nin Japonya'da birliği sağladıktan sonra uygulamış olduğu dış siyasetidir. Hideyoshi genişleme ağırlıklı siyasetinde, Japonya'nın kuzeyinden başlayarak güneyine kadar ilerlemeyi planlamıştır. Bu doğrultuda Güneydoğu Asya'da bulunan ülkelerin liderlerine tehdit içerikli mektuplar gönderip, başarısız olsa da niyetinin barışçıl olmadığını göstermiş, ülke liderlerini huzursuz ederek güvenlik önlemlerini artırmalarına neden olmuştur. Hideyoshi'nin mektup gönderdiği ülkelerin, Japonya'nın 1941 yılından sonra işgaline başladığı Güneydoğu Asya bölgesini içermesi savımızı destekler niteliktedir.

Tokugawa Ieyasu'nun dönemi ise, Japonya'nın Güney Asya ile hem diplomatik hem de ekonomik anlamda en yoğun ilişkilerin yaşandığı zaman olarak kabul edilebilir. Ieyasu'nun döneminde kurulan Shuinsen Sistemi ve akabinde Güney Asya'da kurulmaya başlanılan Nihonmachiler aracılığıyla bölge ile karşılıklı ilişkiler yoğunlaşmıştır. Özellikle Nihonmachilerde Japonların özerk yönetime sahip olmaları, bu şehirlerde ekonomilere sağladıkları yüksek katkıdan dolayı yerel yönetimler tarafından, onların bazı faaliyetlerinin müsamaha gösterilerek görmezden gelindiği anlaşılmaktadır. Ayrıca bu şehirlerde köprü, liman ve nehir isimlerinin Japonca olması, Japonların kuvvetli bir etki sahibi olduğunu göstermesi bakımından ilginçtir.

¹⁰⁰ Rapor ile ilgili bkz: C. Eckford Luard, H. Hosten, *Travels of Fray Sebastien Manrique 1629-1643*, Cilt: 1, Routledge, Amerika 2016, s. 163 – 176.

¹⁰¹ S. Iwao, 1962, *ibid*, s. 142. Ayrıca bkz: William J. Farge, *A Christian Samurai*, The Catholic University of America, Washington 2016, s. 23.

¹⁰² S. Iwao, 1944, a.g.m., s. 210.

Ancak Sakoku politikasının başlamasıyla Japonya'nın bölge ile olan teması tamamen kopmuş, Shuinsen Sistemi ve Nihonmachiler ortadan kalkmıştır. Karşılıklı ilişkilerin yeniden başlaması için de Meiji Dönemi'ne kadar beklenilmesi gerekmiştir.

Kaynaklar

- Calderon, A. B., *The Turmoil of Change in Philippine – Japan Relations 1565 – 1945*, De La Salle University, Manila 1976.
- Cheng, W., *War, Trade and Piracy in the China Seas (1622 – 1683)*, Brill, Boston 2013.
- Clulow, A., “Like Lambs in Japan and Devils outside Their Land: Diplomacy, Violence and Japanese Merchants in Southeast Asia”, *Journal of World History*, Cilt 24, Sayı 2, 2013, s. 335 – 358.
- Dening, W., *The Life of Toyotomi Hideyoshi*, Hakubunsha, Tokyo 1988.
- Denki, G., *Nanshin Nihon no Senkusha Suganuma Teifū (南進日本の先駆者菅沼貞風)*, Rōkkōshobō, Tokyo 1942.
- Elisonas, J., “Christianity and the Daimyo”, *The Cambridge History of Japan*, Cilt 4, Cambridge University Press, İngiltere 2008, s. 301 – 373.
- Elisonas, J., “The Inseparable Trinity: Japan’s Relations with China and Korea”, *The Cambridge History of Japan*, Cilt 4, Cambridge University Press, İngiltere 2008, s. 235 – 301.
- Farge, W. J., *A Christian Samurai*, The Catholic University of America, Washington 2016.
- Frederick, L., *Japan Encyclopedia*, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge Massachusetts 2002.
- Frei, H. P., *Japan’s Southward Advance and Australia*, Melbourne University Press, Avustralya 1991.
- Henshall, K. G., *A History of Japan from Stone Age to Superpower*, Palgrave Macmillan, New York 2004.
- Hildreth, R., *Japan As It was and is*, Philips Samspon and Company, New York 1855.
- Holcombe, C., *Doğu Asya Tarihi Çin Japonya Kore*, Çev. Muhammed Murtaza Özeren, Dergâh Yayınları, İstanbul 2016.
- Honjō, E., “Facts and Ideas of Japan’s Over – sea Development Prior to the Meiji Restoration”, *Kyoto University Economic Review*, Cilt 17, Sayı 1, 1942, s. 1 – 13.

- Itazawa, T., “Gaisetsu (概説)” *Nanpōbunkakōza* (南方文化講座), Sanseidō, Tokyo 1944, s. 3 – 24.
- Itazawa, T., *Mukashi no Nanyō to Nihon* (昔の南洋と日本), Rajioshinsho, Tokyo 1940.
- Iwamoto, Y., Bytheway, S. J., “Japan’s Official Relations with Shamuro (Siam), 1599–1745: As Revealed in the Diplomatic Records of the Tokugawa Shogunate”, *Journal of the Siam Society*, Cilt 99, 2011, s. 81 – 104.
- Iwao, S., “Kinsei ni okeru Nihon Minzoku no Nanpō Hatten (近世に於ける日本民族の南方発展)”, *Nanpōbunkakōza* (南方文化講座), Sanseidō, Tokyo 1944, s. 155 – 266.
- Iwao, S., *Nanyō Nihonmachi no Kenkyū* (南洋日本町の研究), Iwanami, Tokyo 1966.
- Iwao, S., *Shuinsen Bōekishi no Kenkyū* (朱印船貿易史の研究), Kobunsha, Tokyo 1958.
- Iwao, S., *Shuinsen to Nihonmachi* (朱印船と日本町), Shibundō, Tokyo 1962.
- Jansen, M. B., *The Making of Modern Japan*, The Belknap Press, Londra 2000.
- Kamiya, T., “Nanyō no Shinwa no Keisei (南洋神話の形成)”, *Tōnan Ajiagaku* (東南アジア学), Cilt 10, Kōbundō, Tokyo 1991, s. 49 – 63.
- Kasahara, K., Fujino, M., *Nihonshi Kenkyū* (日本史研究), Yamakawa, Tokyo 1990.
- Kaseda, K., *Kaigai Hatten to Seinen* (海外発展と青年), Shiobunkaku, Tokyo 1943.
- Kawashima, M., *Shuinsen Bōekishi* (朱印船貿易史), Takutosha, Osaka 1942.
- Kleeman, Y. F., *Under an Imperial Sun*, University of Hawaii Press, Amerika 2003.
- Kuno, Y. S., *Japanese Expansion on the Asiatic Continent I*, University of California Press, Berkeley 1937.
- Kuroda, K., *Nihon Shokumin Shisōshi* (日本植民思想史), Kōbundō, Tokyo 1942.
- Laver, M. S., *The Sakoku Edicts and the Politics of Tokugawa Hegemony*, Cambria Press, New York 2011.
- Lewis, J. B., *The East Asian War, 1592 – 1598: International Relations*, Routledge, Londra 2015.
- Lu, D. J., *Japan A Documentary History*, Cilt 1, An East Gate Book, Amerika 1997.

- Luard, C. E., Hosten, H., *Travels of Fray Sebastien Manrique 1629-1643*, Cilt 1, Routledge, Amerika 2016.
- Meyer, M. W., *Japan A Concise History*, Rowman & Littlefield Publishers, İngiltere 2009.
- Morioka, Y., *Nanshin Dainihonshi (南進大日本史)*, Kinransha, Tokyo 1944.
- Nagasawa, K., *Nihonjin no Bōken to Tanken (日本人の冒険と探検)*, Hakusuisha, Tokyo 1973.
- Nagazumi, Y., *Shuinsen (朱印船)*, Yoshikawa Kōbunkan, Tokyo 2001.
- Nanjō, A., *Nihon Nanshin Tamashii (日本南進魂)*, Kakushobō, Tokyo 1941.
- Nanyō Kyōkai, *Dainanyōken (大南洋圏)*, Chūōkōronsha, Tokyo 1941.
- Naohiro, A., “The Sixteenth – Century Unification”, *The Cambridge History of Japan*, Çev: Bernard Susser, Cilt 4, Cambridge University Press, İngiltere 2008, s. 40 – 96.
- Naojirō, M., “Sakoku mae ni okeru Hōjin no Yūsō naru Nanyō Hiyaku (鎖国前における邦人の勇壮なる南洋飛躍)”, *Jitsugyō no Nihon(実業之日本)*, Nanyō Özel Sayısı, 28 Mart 1915, s. 131 – 142.
- Ogura, S., *Shuinsen Jidai no Nihonjin (朱印船時代の日本人)*, Chūōkōronsha, Tokyo 1989.
- Sadler, A. L., *The Maker of Modern Japan: The Life of Tokugawa Ieyasu*, Routledge, Londra 2011.
- Saniel, J. M., *Japan and the Philippines 1868 – 1898*, University of the Philippines, Quezon 1962.
- Shinzaburō, Ō., *Shuinsen to Minami e no Senkusha (朱印船と南への先駆者)*, Gyōsei, Tokyo 1986.
- Sophia Üniversitesi Araştırmaları Merkezi, *Nyūmon Tōnan Ajia Kenkyū (入門 東南アジア研究)*, Mekon, Tokyo 1992.
- Tanaka, S., “Hōjin no Nanpōken Ninshiki to Nanshinron no Hatten (邦人の南方圏認識と南進論の発展)”, *Chōsa Kenkyū (調査研究)*, Cilt 79, 1942, s. 1 – 31.
- Tanno, I., *Nihon Kigyō no Tōnan Ajia Shinshutsu no Rūtsu to Senryaku (日本企業の東南アジア進出のルーツと戦略)*, Dobunkan, Tokyo 2017.

- Tsuchiya, S., “Yamada Nagamasa no Ime-ji to Nichitai Kankei (山田長政のイメージと日タイ関係)”, *Ajiataiheyō Tōkyū (アジア太平洋討究)*, 5, Mart 2003, s. 97 – 125.
- Turnbull, S., “Wars and Rumours of Wars: Japanese Plans to Invade the Philippines, 1593 – 1637”, *Naval War College Review*, Cilt 69, Sayı 4, 2016, s. 1 – 14.
- Turnbull, S., *Tokugawa Ieyasu*, Osprey Publishing, Oxford 2012.
- Turnbull, S., *Toyotomi Hideyoshi*, Osprey Publishing, Oxford 2010.
- Yoshiteru Iwamoto, “Yamada Nagamasa and His Relations with Siam”, *Journal of the Siam Society*, 95, 2007, s. 73 – 84.

